

Nr 214.

Ankom till riksdagens kansli den 7 juni 1940 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån för uppförande av en anläggning för tillverkning av strängbetong.

(1:a avd.)

I proposition nr 258 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden, föreslagit riksdagen att till Lån för uppförande av en anläggning för tillverkning av strängbetong för budgetåret 1940/41 såsom kapitalinvestering i fonden för låneunderstöd anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor.

I en den 5 februari 1940 dagtecknad framställning har *Aktiebolaget Betongindustri* anhållit om ett lån av statsmedel å 1,000,000 kronor för uppförande av en fabrik för tillverkning av strängbetong.

Av vid bolagets framställning fogade handlingar framgår bland annat följande.

Bolaget har förvärvat ensamrätten för Sverige för tillverkning av strängbetong enligt den s. k. hoyerska metoden. Som förberedande arbeten för upptagande av dylik tillverkning i fabriksdrift har bolaget bedrivit ett ingående forsknings- och experimentarbete, som dragit kostnader till belopp överstigande 125,000 kronor. Ehuru bolaget funnit, att en provisorisk tillverkning icke kunde bli ekonomiskt lönande, har bolaget dock påbörjat en sådan för att därigenom bland annat erhålla nödig erfarenhet för planläggning av en framtida större fabriksstillverkning. Leverans av bland annat betongbalkar har sålunda sedan årsskiftet kunnat äga rum till framför allt förstärkning av skyddsrum. Bolaget har även inköpt en för en större fabriksanläggning lämplig tomt vid Liljeholmens hamnplan i Stockholm. Äganderätten till tomten har överflyttats på ett av bolaget bildat dotterbolag, *Aktiebolaget Kv. Tryckeriet*, vilket även skulle inträda som den egentliga låntagaren. Dotterbolaget, med ett aktiekapital av 400,000 kronor, skulle emellertid allenast få karaktären av fastighetsbolag, medan sökandebolaget skulle bedriva själva fabriksrörelsen och tillhandahålla erforderligt rörelsekapital. Anläggningskostnaden har preliminärt beräknats till 2,560,230 kronor enligt en i skrivelsen intagen uppställning.

Som säkerhet för statslånet erbjudes inteckning, liggande efter 985,000 kronor, i den blivande fabriksfastigheten jämte borgen av *Aktiebolaget Betongindustri* för å lånet löpande ränta samt för gäldande av årliga amorteringar å 50,000 kronor under åtta år. Amorteringen föreslås skola börja sedan 2 år förflutit från lyftningsdagen. Lånet skall bindas på 10 år; efter denna tids förlopp skall då återstående del av lånet lösas, om långivaren så fordrar.

Över framställningen hava, efter remiss, byggnadsstyrelsen, bostadssociala utredningen, kommerskollegium och statskontoret avgivit utlåtanden. Vid kommerskollegii utlåtande är fogat ett från ingenjörsvetenskapsakademien inhämtat yttrande.

Byggnadsstyrelsen har såsom sammanfattning av sitt yttrande uttalat, att strängbetongen innebure ett steg framåt mot rationalisering inom husbyggnadsområdet, varför igångsättandet av en fabriksmässig tillverkning borde i möjligaste mån underlättas. På grund härav och då styrelsen för sin del icke hade något att erinra mot den av sökandebolaget uppgjorda finansieringsplanen, finge styrelsen tillstyrka bifall till framställningen.

Bostadssociala utredningen har på anförda skäl tillstyrkt det sökta lånet av statsmedel för möjliggörande av fabriksmässig tillverkning av strängbetong.

Ingenjörsvetenskapsakademien har likaledes tillstyrkt bifall till framställningen.

Kommerskollegium har, bland annat, anført, att kollegium funne det vara av betydelse att från det allmännas sida ökad uppmärksamhet ägnades uppslag, som verksamt kunde bidra till landets förseende med ändamålsenligt byggnadsmaterial. Vissa inskränkningar i bolagets byggnadsprogram syntes dock kollegium möjliga, varigenom det sökta lånebeloppet av statsmedel skulle kunna minskas till 800,000 kronor. Mot de av sökandebolaget föreslagna lånevillkoren och säkerheterna för lånet hade kollegium icke funnit anledning till erinran. Enligt kollegii mening borde räntesatsen beräknas lika med den för lån ur industri- eller manufakturförslagslånefonden gällande samt lånet av statskontoret efter samråd med kollegium utbetalas i mån av byggnadsarbetets fortgång. Såsom villkor borde tillika föreskrivas att lånet skulle lyftas före den 1 oktober 1941.

Statskontoret har anslutit sig till vad kommerskollegium i ärendet anført samt därutöver för egen del anført följande.

Av lånet, som syntes böra löpa med fem procents ränta, torde ett belopp av 400,000 kronor böra återbetalas under åtta år med lika kapitalbelopp årligen och återstoden — 400,000 kronor — senast inom tio år, allt från lyftningsdagen. Såsom säkerhet torde kunna godtagas inteckningar i fastigheten nr 2 i kvarteret Tryckeriet i Stockholm med förmånsrätt näst efter inteckningar å 985,000 kronor jämte borgen för lånets amorteringsdel av Aktiebolaget Betongindustri. Lånet torde få lyftas allteftersom anläggningen färdigställdes, dock högst med belopp som vid varje tillfälle motsvarade en tredjedel av det sedan sista utbetalningen nedlagda kapitalet. De närmare villkoren i övrigt för lånets åtnjutande torde lämpligen kunna utformas med §§ 20 och 21 kungörelsen den 13 oktober 1927 angående allmänna villkor och bestämmelser för lån från industrilånefonden såsom förebild.

Erforderliga medel för ändamålet borde äskas av riksdagen under fonden för låneunderstöd.

Departementschefen har för egen del anført följande.

Genom den av kriget orsakade krisen har byggnadsverksamheten hårt drabbats. Bland annat föreligga för närvarande stora svårigheter att an-

skaffa järnbalkar och armeringsjärn till rimliga priser. Varje strävan mot rationalisering inom husbyggnadsområdet ej minst i syfte att nedbringa kostnaderna måste därför mötas med intresse. Tillkomsten av inhemsk produktion av ett material, som i större omfattning kan ersätta utländska varor exempelvis järnbalkar, av vilka hittills importerats stora kvantiteter, bör hälsas med tillfredsställelse. Av den i ärendet förebragta utredningen lär framgå, att den s. k. strängbetongen ur nämnda synpunkter är att betrakta såsom en värdefull tillgång för den svenska byggnadsmarknaden. Med hänsyn härtill och då läget på kapitalmarknaden för närvarande torde lägga hinder i vägen för finansiering av en tillverkning i fabriksmässig skala av ifrågavarande betongmaterial helt på enskild väg anser jag mig, i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna, böra tillstyrka, att ett lån av statsmedel för ändamålet utverkas av riksdagen.

De av kommerskollegium och statskontoret föreslagna lånebestämmelserna torde böra i huvudsak följas. Lånet, som bör beviljas sökandebolagets dotterbolag — Aktiebolaget Kv. Tryckeriet — torde sålunda få utgå med ett belopp av 800,000 kronor. Utbetalningen av lånet bör ske i den mån arbetet fortskrider och med belopp varje gång som statskontoret efter samråd med kommerskollegium bestämmer. Förräntningen torde, såsom statskontoret föreslagit, böra ske efter 5 procent. Av lånet bör hälften eller 400,000 kronor återbetalas med lika kapitalbelopp årligen under 8 år och återstoden, 400,000 kronor, erläggas senast inom 10 år, allt från lyftningsdagen. Såsom säkerhet torde böra godtagas inteckningar i tomten nr 2 i kvarteret Tryckeriet i Stockholm till samma belopp som lånebeloppet med förmansrätt närmast efter inteckningar å 985,000 kronor jämte borgen för lånets amorteringsdel av sökandebolaget. I övrigt torde såsom villkor för lånets åtnjutande i tillämpliga delar böra gälla bestämmelserna i §§ 20 och 21 kungörelsen den 13 oktober 1927 (nr 402) angående allmänna villkor och bestämmelser för lån från industrilånefonden.

Med hänsyn till den stora betydelse för vårt lands byggnadsindustri, som den planerade tillverkningen av s. k. strängbetong kan få, finner utskottet i likhet med departementschefen och de i ärendet hörda myndigheterna skäl föreligga att för finansieringen av en tillverkning i fabriksmässig skala av ifrågavarande betongmaterial bevilja lån av statsmedel.

De av departementschefen föreslagna lånevillkoren liksom lånesumman hava icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Lån för uppförande av en anläggning för tillverkning av strängbetong* för budgetåret 1940/41 såsom kapitalinvestering i fonden för låneunderstöd anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor.

Stockholm den 7 juni 1940.

På statsutskottets vägnar:

PER GUSTAFSSON.

Utskottet.